МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра загальної теорії права та держави

В. В. Завальнюк
М. Ю. Рязанов

ПРАВОВА СПАДЩИНА

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право»

Одеса
2024

УДК 340.015

Рекомендовано навчально-методичною радою Національного університету «Одеська юридична академія», протокол № 4 від «17» січня 2024 р.

Розробники:

Завальнюк В. В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія», Заслужений юрист України

Рязанов М. Ю. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія» (ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0404-2841)

Рецензенти:

Манько Д. Г. - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету

Аніщук Н. В. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Історії держави та права Національного університету «Одеська юридична академія»

Правова спадщина: метод. рекомендації для підготовки до практичних занять здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» [Електронне видання] / Розробники: Завальнюк В. В., Рязанов М.Ю.; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса, 2024. – 47 с. – Режим доступу: …

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» з метою закріплення лекційного матеріалу та підготовки до практичних занять з дисципліни «Правова спадщина». Містять завдання до практичних занять.

УДК: 340.015

© М. Ю. Рязанов, 2024

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА……4

2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВА СПАДЩИНА»……...5

2.1. Анотація 5

2.2. Технології інтерактивного навчання..... 6

2.3. Оцінювання та діагностика знань 8

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ……...11

«ПРАВОВА СПАДЩИНА»……11

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ……...12

5. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАННЯ……...35

6. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ……38

6.1. Основні джерела..... 38

6.2. Допоміжні джерела 39

7. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ…….44

7.1. Питання до заліку 44

1. ПЕРЕДМОВА

Шановний читачу! Висока якість юридичної освіти є однією з невід'ємних ознак успішного демократичного суспільства. Варто також зазначити, що вивчення юриспруденції сприяє підвищену правосвідомості народу, формуванню незалежної, національної правової ідентичності і безумовно є засобом встановлення та підтримки справедливості, добра, рівності, інтересів народу, прав і свобод людини. І безумовно важливим результатом вивчення юриспруденції є формування поваги до честі і гідності людини, як найвищої соціальної цінності, а також розуміння їх правової природи.

Дані методичні рекомендації сприятимуть вивченню дисципліни, призначення якої – занурення тебе у світ юриспруденції. Правова спадщина посідає осьовий простір в системі юриспруденції, правової культури, особливостей формування української національної правової ідентичності та створює фундамент для вивчення інших юридичних дисциплін.

На сучасному етапі розвитку України зростає потреба в піднесенні правової ідентичності народу, підвищенні рівня правової культури та обізнаності в історії становлення, розвитку та функціонування національного права, що неможливо без вивчення правових понять та категорій, розуміння генезису, функціонування та розвитку права. Тому дана дисципліна виступає як фундаментальна.

Українська академічна спільнота використовує нові стандарти юридичної професії для фахової підготовки юристів, оновлюється зміст та методика викладання юридичних дисциплін.

Під час підготовки юристів робиться акцент на поєднання та баланс теоретичних і практичних складових навчання за для того, щоб випускник відповідав потребам юридичної професії.

Для успішного досягнення заявленого поєднання теоретичної і практичної складової в межах дисципліни «Правова спадщина» були підготовлені дані методичні рекомендації, які зможуть бути успішно використані здобувачем вищої освіти під час роботи на практичних заняттях, під час творчої роботи, пов'язаної з підготовкою різного роду доповідей.

2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВА СПАДЩИНА»

2.1.Анотація

Навчальна дисципліна «Правова спадщина» спрямована на аналіз історичного розвитку та функціонування правової системи. Основні аспекти дослідження включають вивчення різних підходів до розуміння права, виникнення та еволюцію правового мислення і мови права. Дисципліна також розглядає взаємодію права і людини, відносини між правом, суспільством та державою.

Важливим аспектом предмету є освоєння базових понять та категорій юридичної науки. Вивчення «Правової спадщини» тісно пов'язане з іншими юридичними дисциплінами, такими як Загальна теорія права та держави, Конституційне право, а також з неюридичними галузями, включаючи історію, соціологію, політологію та психологію.

Мета навчальної дисципліни «Правова спадщина» спрямована на формування у здобувачів юридичного профілю уявлень про різноманітні аспекти існування правової реальності, включаючи правові норми, правову свідомість та правову поведінку. Метою є також створення системи правових понять і основних концепцій права і держави, закріплення ціннісних установок, заснованих на теоретичному розумінні функціонування правових реалій та інститутів.

Для наближення теоретичної підготовки до сучасної юридичної практики, піднесення національної правової ідентичності та встановлення пріоритету права в юридичній діяльності, вивчення дисципліни розпочинається з періоду слов'янської історії та завершується вивченням впливу правової спадщини на майбутній розвиток правової системи.

Здобувачам варто аналізувати теорії виникнення права, порівнювати їх із основними вченнями про право, формувати стійке розуміння права та його властивостей. Також важливим є розуміння взаємозв'язку між правом і державою.

Окреме завдання полягає в формуванні розуміння функціонування правових засобів, норм, форм права, системи права, процесів правоутворення та правотворчості, юридичного процесу та реалізації та застосування права.

В результаті вивчення дисципліни «Правова спадщина» здобувач буде вміти**:**

- використовувати юридичні концепції та теоретичні положення для входження у професійне юридичне середовище;

- застосовувати знання з основ правової спадщини для розуміння причинно-наслідкових зв'язків формування української правової системи;

- знання і розуміння ретроспективи формування правових і державних інститутів;

- визначати можливості права і держави при розв'язанні соціальних проблем з урахуванням сформованих в українському середовищі правових цінностей;

- володіти мовою права, правовими поняттями, принципами;

- розмежувати сфери належного, сущого та ідеального в бутті права і держави;

- мати уявлення про культурологічне різноманіття існуючих правових систем, тенденції їх розвитку та взаємодії;

- використовувати правове мислення, категоріальний апарат юриспруденції для аналізу можливих шляхів правової адаптації національного права в умовах інтеграції до європейського правового простору;

- оцінювати конфлікти, що виникають у суспільстві, через призму різності правового менталітету та правових традицій, та шукати можливі способи в їх розв'язанні.

2.2. Технології інтерактивного навчання.

В рамках модернізації системи освіти, Міністерство освіти і науки України визначило нові стратегічні цілі та тенденції щодо оновлення змісту навчання та виховання майбутніх юристів. Головною метою є створення умов для

особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, а також формування покоління, здатного навчатися, творити і розвивати цінності.

Інтерактивне навчання визначається як спеціальна форма організації навчальної діяльності, спрямована на створення комфортних умов, де кожен учень відчуває свою успішність і інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання полягає в постійній активній взаємодії всіх учасників навчального процесу; викладач і здобувач виступають як рівноправні суб’єкти.

Цей метод сприяє розвитку різних навичок та вмінь, формуванню життєвих цінностей і створенню атмосфери співпраці і взаємодії. Технологія інтерактивного навчання передбачає використання комп’ютерних технологій для моделювання юридичних ситуацій та спільного розв’язання проблем.

Використання відкритих платформ, таких як ZOOM, Google Meet, Google Classroom і інші, дає можливість здобувачам виступати не лише як «об'єкти» навчання, але й як «суб'єкти», що виконують творчі завдання. Впровадження новітніх технологій дозволяє підняти рівень надання та контролю знань, формування конкретних навичок і перехід від пасивного навчання до особистісно орієнтованого підходу.

Засоби здійснення особистісно орієнтованого навчання:

1. Використання різних форм і методів, спрямованих на розкриття суб'єктивного досвіду здобувачів.

2. Стимулювання здобувачів до активності в процесі висловлювань і використання різних шляхів вирішення завдань без побоювань помилитися чи отримати неправильну відповідь.

3. Використання електронних онлайн-ресурсів, таких як онлайн-лекції, для можливості вибору здобувачами найбільш значущого матеріалу та форми навчального змісту.

4. Використання технології онлайн-тестування, яка надає можливість оцінювання діяльності здобувачів не лише за кінцевим результатом «правильно» чи «неправильно», але і в процесі їхньої роботи.

5. Заохочення здобувачів до пошуку власного підходу до роботи, аналізу різних методів, вибору та освоєння найбільш раціональних способів навчання.

2.3. Оцінювання та діагностика знань

Система оцінювання надає змогу визначити на кожному етапі навчання рівень успішності здобувачів вищої освіти відповідно до вимог Державного стандарту вищої освіти, рівень компетентності здобувачів, їх готовності до застосування засвоєних знань на практиці. Оскільки вивчення навчальної дисципліни покликане дати людині не загальну суму знань, а сформувати комплекс компетенцій.

Викладач перевіряє та оцінює успішність здобувачів, керуючись відповідними директивними документами, педагогічною теорією та практикою. Найголовнішими з цих вимог є індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, систематичність, диференційованість, об’єктивність, умотивованість оцінок, вимогливість викладача, єдність вимог.

Діагностика знань, навичок, сформованих вмінь у здобувачів вищої освіти з дисципліни «Правова спадщина» є елементом менеджменту якості наданих знань та здійснюється за результатами проведення поточного і підсумкового контролю знань.

Об’єктом оцінювання знань умінь та навичок здобувачів вищої освіти є матеріал навчальної дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю. Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, підготовка до практичних занять, проходження тестових завдань та їх аналіз, написання наукових робіт, а відповідно і вмінь самостійно, використовуючи різні джерела інформації опрацьовувати різноманітні. Формувати здатності публічно, письмово чи в електронному форматі представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (екзамену, заліку) є підсумкова перевірка глибини засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу навчальної дисципліни, логіки та взаємозв’язків між окремими його розділами,

здатності до творчого використання набутих знань; уміння сформувати своє ставлення до певної проблеми, що випливає зі змісту освітнього компонента. При комплексній оцінці успішності викладач визначає види робіт та критерії оцінювання з урахуванням особливостей навчальної дисципліни, обсягу годин, відведених навчальним планом, контингенту здобувачів.

Критеріями оцінювання можуть бути:

Для усних відповідей:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення;
- правильність користування понятійно-категоріальним апаратом;
- використання додаткових матеріалів при підготовці;

Для письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- Логічність, структурованість, послідовність;
- Дотримання вимог до написання наукових робіт.

Критерії комплексного оцінювання повинні доводитися до здобувачів на початку вивчення освітнього компонента.

Критерії оцінювання знань здобувачів:

Оцінка виставляється за національною чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». При оцінці за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли відповідь здобувача правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли відповідь правильна,

послідовна, логічна, але здобувач допускає у викладі окремі незначні пропуски

фактичного матеріалу вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань.

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться у тому разі, коли здобувач володіє

більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв’ язки.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли здобувач виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу або здобувач відмовляється відповідати на поставлені питання.

<table>
<tr><th colspan="4">Шкала оцінювання</th></tr>
<tr><td rowspan="2">100-бальною шкалою</td><td rowspan="2">Шкала за ECTS</td><td colspan="2">За національною шкалою</td></tr>
<tr><td>Екзамен</td><td>Залік</td></tr>
<tr><td>90-100</td><td>A</td><td>Відмінно</td><td rowspan="5">зараховано</td></tr>
<tr><td>82-89</td><td>B</td><td rowspan="2">Добре</td></tr>
<tr><td>74-81</td><td>C</td></tr>
<tr><td>64-73</td><td>D</td><td rowspan="2">Задовільно</td></tr>
<tr><td>60-63</td><td>E</td></tr>
<tr><td>35-59</td><td>Fx</td><td rowspan="2">незадовільно</td><td rowspan="2">не зараховано</td></tr>
<tr><td>1-34 (2)</td><td>F</td></tr>
<tr><td colspan="4">Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».</td></tr>
</table>

3.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВА СПАДЩИНА»

Символ одиниці змісту	Назва теми	Лекційні заняття (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
1.	Концепція правової спадщини	2	2	5
2.	Морфологія правової спадщини	2	2	5
3.	Слов'янська правова спадщина	2	2	5
4.	Візантійська правова спадщина	2	2	5
5.	Правова спадщина Польсько-литовської доби	0	0	5
6.	Правова спадщина Козацької доби	0	2	5
7.	Правова спадщина України Нового часу (XVIII – XIX ст.)	0	2	5
8.	Правова спадщина України радянського періоду	2	0	5
9.	Правова спадщина як умова розвитку Українського права	2	2	5
10.	Правова спадщина у подальшому розвитку Українського права	2	2	5

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Методичні рекомендації щодо підготовки до практичного заняття передбачають його усну форму проведення відповідно до плану теми. Здобувач вищої освіти зобов'язаний робити відповідні нотатки у конспекті для подальшого узагальнення матеріалу. Підготовка до практичного заняття передбачає виготовлення презентацій, повідомлень, есе чи рефератів на визначені викладачем теми.

Під час відповіді здобувачів чи після неї викладач може стимулювати інших присутніх здобувачів ставити додаткові питання для конкретизації матеріалу. Викладач також може самостійно ставити питання для уточнення або роз'яснення, а також виправляти помилки, якщо це необхідно.

Для підготовки до занять здобувач може використовувати рекомендований матеріал або власний, знайдений за допомогою різних пошукових ресурсів. Під час відповіді здобувач може користуватися електронними ресурсами або конспектами лекцій, але лише для підтримання логіки відповіді та конкретизації інформації.

Кожна тема має перелік додаткових питань самоконтролю якості вивчення теми. Здобувачі повинні перед заняттям підготувати відповіді на ці питання. Викладач опитує здобувачів щодо їх відповідей та надає коментарі. Неправильні відповіді здобувачів піддаються коригуванню.

Крім цього, до кожної теми передбачено перелік тем для підготовки мультимедійних презентацій для поглибленого вивчення теми.

Завершуючи заняття, викладач оцінює відповіді кожного доповідача за певною шкалою оцінювання.

ТЕМА 1
КОНЦЕПЦІЯ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ

I. Питання для відповідей:

1. Поняття правової спадщини та її загальна характеристика
2. Співвідношення триєдності понять «правова спадщина - правовий спадок - правове надбання»
3. Становлення та розвиток правової спадщини (велика та мала традиція).
4. Методологія дослідження правової спадщини

Методичні рекомендації до теми:

Тема спрямована на пояснення поняття правової спадщини та її особливості в юридичному контексті. Проведіть розмежування з «співзвучним» поняттям правової спадщини в цивільному праві. Розкрийте ключові аспекти, що визначають її як складову правової системи.

Розгляньте взаємозв’язок між термінами «правова спадщина,» «правовий спадок» та «правове надбання» Висвітліть їхні взаємовідносини та ролі в правовій системі.

Опишіть етапи становлення та розвитку правової спадщини, розрізняючи велику та малу традиції. У фокусі уваги - вплив історичних подій на формування правової спадщини.

Крім цього, наведіть приклади методологічні підходи до дослідження правової спадщини. Визначте ключові методи та інструменти, які можна використовувати при аналізі об’єктів правової спадщини.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Як ви розумієте поняття «правова спадщина» та які основні риси її характеризують?
2. В чому полягає взаємозв'язок між термінами «правова спадщина,» «правовий спадок,» та «правове надбання»? Які різниці між цими поняттями можна виділити?

3. Які ключові етапи становлення та розвитку правової спадщини визначаються великою та малою традицією? Як вони впливають на сучасну правову систему?
4. Що включає в себе «велика традиція» в розвитку правової спадщини? Які важливі аспекти цієї традиції можна виділити?
5. Яким чином «мала традиція» впливає на формування правової спадщини? Які аспекти малої традиції мають важливе значення для сучасної правової парадигми?
6. Які методи та підходи використовуються в методології дослідження правової спадщини? Як ці методи сприяють розкриттю сутності та особливостей цього правового явища?
7. Як правова спадщина впливає на формування сучасного правового ландшафту в Україні та в інших країнах? Які виклики та перспективи пов'язані з управлінням та збереженням правової спадщини в сучасному світі?

III. Теми та завдання для презентацій:

1. **«Правова спадщина: поняття та основні риси»**
   - Розгляньте поняття правової спадщини та надайте загальну характеристику основним її рисам. Проаналізуйте ключові аспекти, які визначають цей правовий концепт.
2. **«Триєдність понять: правова спадщина, правовий спадок, правове надбання»**
   - Розгляньте взаємозв'язок між поняттями «правова спадщина,» «правовий спадок,» та «правове надбання.» Проаналізуйте, як ці концепції взаємодіють та впливають на сучасне правове середовище.
3. **«Становлення та розвиток правової спадщини: велика та мала традиція»**

- Дослідить етапи становлення та розвитку правової спадщини, виокремивши велику та малу традиції. Проаналізуйте вплив цих традицій на формування правового ландшафту.

4. «Методологія дослідження правової спадщини»

- Визначте методологічні підходи до дослідження правової спадщини. Розкрийте ключові методи та інструменти, що використовуються в наукових дослідженнях цього правового явища.

ТЕМА 2
МОРФОЛОГІЯ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ

I. Питання для відповідей:

1. Формально-структурний зріз правової спадщини: загальна характеристика
2. Об'єкти правової спадщини і їх значення в умовах розвитку сучасних правових систем
3. Семіотичність правової спадщини
4. Класифікація правової спадщини

Методичні рекомендації до теми:

Тема спрямована на опанування поняття та складових правової спадщини. Поясніть, як вона визначається і систематизується в правовому контексті. Важливим є висвітлення ключових принципів та підходів до формально-структурного аналізу правової спадщини.

Розгляньте різноманітні об’єкти правової спадщини та їх роль у правовій системі України. Проаналізуйте, як ці об’єкти впливають на розвиток сучасного правового середовища та їх значення в формуванні правової культури України.

Обгрунтуйте концепцію семіотичності в контексті правової спадщини. Визначається, які семіотичні елементи присутні в правовій спадщині та як вони

взаємодіють для передачі певної правової інформації. Зверніть увагу на важливі аспекти семіотичного аналізу та його вплив на інтерпретацію та розуміння правових текстів.

Виокреміть можливі критерії та проведіть класифікацію правової спадщини та поясніть, як така класифікація допомагає в розумінні різноманітності та складності правової спадщини. Наведіть конкретні приклади для кожної категорії, щоб проілюструвати комплексне і всебічне розуміння матеріалу.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Складіть структурний аналіз правової спадщини, визначте основні форми та складові її структури.
2. Визначте основні об'єкти правової спадщини, такі як законодавство, юридичні інститути, звичаї, традиції.
3. Проаналізуйте значення цих об'єктів в умовах сучасного розвитку правових систем.
4. Розгляньте, які аспекти правової спадщини є ключовими для забезпечення стабільності та ефективності сучасних правових систем.
5. Розгляньте правову спадщину як систему символів та знаків, що мають семіотичний характер.
6. Проаналізуйте, як семіотичний підхід допомагає розуміти, передавати та інтерпретувати правову спадщину.
7. Створіть класифікацію правової спадщини на основі різних критеріїв, таких як нормативна визначеність, форма вираження, офіційність, галузевість та інш.
8. Проведіть порівняльний аналіз різних видів класифікацій та визначте їхню значущість для вивчення та збереження правової спадщини.

III. Теми та завдання для презентацій:

1. **«Внутрішня будова правової спадщини: загальний огляд»**
   - Проаналізуйте основні риси організаційної структури правової спадщини, звертаючи увагу на загальні характеристики цього підходу. Висвітліть, як цей підхід впливає на розуміння та класифікацію правових явищ.
2. **«Об'єкти правової спадщини та їх роль у розвитку сучасних правових систем»**
   - Вивчіть об'єкти правової спадщини та їх значення у сучасних правових системах. Визначте, як ці об'єкти впливають на формування та розвиток сучасного права.
3. **«Семіотичний підхід до розуміння правової спадщини»**
   - Розгляньте семіотичний підхід до правової спадщини, зосереджуючись на ролі знаків та символів у юридичному контексті. Проаналізуйте, як семіотичний підхід може розкривати значення та інтерпретації правових явищ.
4. **«Класифікація правової спадщини: визначення категорій та критеріїв»**
   - Проаналізуйте різні підходи до класифікації правової спадщини. Визначте основні категорії та критерії, які можна використовувати для класифікації правових явищ в рамках спадщини.

ТЕМА 3
СЛОВ'ЯНСЬКА ПРАВОВА СПАДЩИНА

I. Питання для відповідей:

1. Поняття та генезис слов'янської правової спадщини
2. Витоки та основні джерела слов'янського права
3. Особливості слов'янського правового менталітету
4. Слов'янські основи буття українського права

Методичні рекомендації до теми:

Тема направлена на опанування генезису слов'янської правової спадщини, вивчаючи її етапи розвитку в історичному контексті та виокремлюючи основні особливості цієї спадщини.

Проведіть дослідження витоків та ключових джерел слов'янського права, охоплюючи звичаї, традиції, закони та інші нормативні акти, і визначте їхню роль у формуванні слов'янської правової системи.

Проаналізуйте особливості слов'янського правового менталітету, відстежуючи вплив системи цінностей, поглядів та переконань на формування та розвиток слов'янського права, та поясніть, як цей менталітет впливає на правові норми.

Розкрийте слов'янські основи становлення українського права, ідентифікуючи елементи слов'янської правової спадщини, які вплинули на створення українського правового простору.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Визначте основні риси слов'янської правової спадщини та її місце в історії права.
2. Розгляньте етапи генезису слов'янської правової культури, враховуючи вплив інших юридичних систем та культур на її формування.
3. Вивчіть основні джерела слов'янського права, зокрема обрядове право, звичаєве право, рішення громади.
4. Розгляньте вплив природних умов, соціально-економічних факторів та релігійних вірувань на формування слов'янського права.
5. Визначте ключові особливості менталітету, які визначали слов'янську правову культуру.

6. Розгляньте взаємодію цінностей, традицій та прото-правових норм в слов’янському суспільстві.
7. Розгляньте розвиток української правової системи на основі слов’янських традицій та урахування їхнього впливу на сучасну правову реальність України.

III. Теми та завдання для презентацій:

1. «Поняття та генезис слов’янської правової спадщини»

- Розгляньте основні терміни та поняття, пов'язані зі слов'янською правовою спадщиною. Проаналізуйте етапи формування та генезис цієї правової системи.

2. **«Витоки та основні джерела слов’янського права»**

- Вивчить витоки слов'янського права, зокрема з урахуванням етнічних та культурних впливів. Визначте основні джерела, які вплинули на формування цієї правової системи.

3. «Особливості слов’янського правового менталітету»

- Проаналізуйте основні риси слов'янського правового менталітету. Визначте вплив соціокультурних факторів на формування менталітету в слов'янському праві.

4. **«Слов’янські основи буття українського права»**

- Дослідить взаємозв'язок між слов'янською правовою спадщиною та становленням українського права. Розгляньте важливі аспекти, що визначили основи правового устрою на теренах України.

ТЕМА 4
ВІЗАНТІЙСЬКА ПРАВОВА СПАДЩИНА

I. Питання для відповідей:

1. Візантійська правова спадщина

2. Поняття та генезис візантійського права
3. Витоки та основні джерела візантійського права
4. Вплив візантійської спадщини на українське право і державу
5. Використання перекладів візантійських норм у становленні українського права

Методичні рекомендації до теми:

Для опанування теми, здобувачам рекомендується ретельно дослідити основні риси та характеристики візантійської правової спадщини. Необхідно звернути увагу на її ключові аспекти, такі як система права, основні принципи та визначні особливості на різних етапах історії.

У фокусі уваги - поняття візантійського права та його генезис. Для всебічного розуміння генезису візантійського права, необхідно розпочати з розгляду, як правова система Візантії розвивалася з часу до часу,

Крім цього, метою теми є вивчення витоків та основних джерел візантійського права, охоплюючи звичаї, традиції, законодавчі акти та інші нормативні документи. Рекомендується аналізувати їхню роль та вплив на правовий ландшафт України.

Доцільно проаналізувати взаємодію між візантійською правовою спадщиною та українським правом і державою, та зрозуміти як елементи візантійської правової системи вплинули на формування та розвиток українського права.

Рекомендується звернути увагу на використання перекладів візантійських норм у становленні українського правового простору.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Розгляньте основні аспекти визначення поняття візантійського права. Дослідить генезис та етапи формування візантійської юридичної системи.

2. Визначте особливості візантійського правового менталітету та їх вплив на розвиток української правової культури.
3. Розгляньте вплив християнської моралі та канонічного права на формування візантійської правової системи.
4. Проаналізуйте вплив візантійської правової спадщини на формування та розвиток українського права та держави.
5. Визначте сфери, в яких віддзеркалюється візантійська правова традиція в українському правовому просторі.
6. Розгляньте використання перекладів візантійських норм у процесі становлення та розвитку Київської Русі.

III. Теми та завдання для презентацій:

1. «Візантійська правова спадщина: огляд та визначення»

- Розгорнуте дослідження ключових аспектів візантійської правової спадщини, включаючи основні принципи та їхні впливи на подальший розвиток права в регіоні. Презентація повинна зосереджуватися на загальному огляді та сутності цієї правової системи.

2. **«Поняття та генезис візантійського права»**

- Вивчення поняття та етапів формування візантійського права, розкриваючи вплив різних факторів на його становлення. Презентація має розглядати основні етапи генезису цієї правової системи.

3. **«Витоки та основні джерела Візантійського права»**

- Розгорнуте дослідження витоків та ключових джерел візантійського права, визначаючи їхню роль у формуванні юридичної системи. Презентація повинна охоплювати аналіз законодавчих актів та інших юридичних документів.

4. **«Вплив Візантійської спадщини на Українське право та державу»**

- Дослідження конкретних аспектів впливу візантійської правової спадщини на розвиток українського права та формування державності. Презентація має аналізувати інтеграцію елементів візантійського права в українську юридичну систему.

5. **«Використання перекладів Візантійських норм у становленні українського права»**
   - Розгляд ролі та значення перекладів візантійських правових текстів у формуванні та становленні українського правового корпусу. Презентація повинна охоплювати конкретні приклади перекладів та їх вплив на українську юридичну термінологію та практику.

ТЕМА 5
ПРАВОВА СПАДЩИНА ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОЇ ДОБИ

I. Питання для відповідей:

1. Поняття та особливості Польсько-литовського права
2. Витоки та джерела Польсько-литовського права
3. Статути Великого князівства Литовського та їх вплив на формування українського законодавства
4. Україна в культурно-політичній системі польсько-литовської держави

Методичні рекомендації до теми:

Для початку опанування теми, необхідно розглянити поняття Польсько-литовського права, визначити його основні характеристики та ключові аспекти. До того, необхідно проаналізувати особливості цієї правової системи, звертаючи увагу на вплив культурних та історичних факторів.

Продовжуючи вивчення теми, необхідно виокремити витоки Польсько-литовського права та визначити його основні джерела, а також розглянути роль правових звичаїв, правових традицій у формуванні цієї правової системи.

Всебічному охопленню теми сприяє аналіз статутів Великого князівства Литовського, звертаючи увагу на їх зміст, а також вивчення ролі України в культурно-політичній системі польсько-литовської держави.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Визначте ключові аспекти та особливості Польсько-литовського права.
2. Розгляньте роль правових норм у взаємодії між Польщею та Великим Князівством Литовським.
3. Вивчіть витоки Польсько-литовського права, зокрема вплив європейських та східних юридичних традицій.
4. Проаналізуйте статути Великого князівства Литовського як основне джерело права того періоду.
5. Визначте, які норми цих статутів, на вашу думку, вплинули на формування українського законодавства та правової системи.
6. Розгляньте політичні та культурні взаємодії України з Польщею та Великим Князівством Литовським.
7. Проаналізуйте вплив цих взаємодій на юридичну та культурну ідентичність українського народу.

III. Теми та завдання для презентацій:

1. «Польсько-Литовське право: поняття та особливості»

- Дослідження ключових аспектів польсько-литовського права, включаючи його поняття, основні принципи та особливості.

2. «Витоки та джерела польсько-литовського права»

- Розгляд історичних та правових коренів польсько-литовського права та їхній вплив на формування юридичних стандартів.

3. «Статути Великого князівства литовського та їх вплив на українське законодавство»

- Аналіз ролі та впливу статутів Великого Князівства Литовського на становлення та розвиток українського законодавства.

4. **«Україна в культурно-політичній системі польсько-литовської держави»**
   - Вивчення взаємодії України з культурно-політичною системою польсько-литовської держави, аналіз взаємовідносин та їх вплив на правовий ландшафт.

ТЕМА 6
ПРАВОВА СПАДЩИНА КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ

I. Питання для відповідей:

1. Поняття та генезис правової культури козацтва
2. Звичаєве «козацьке право» та його вплив на українську правосвідомість
3. Правові цінності та правові традиції козацького періоду
4. Розвиток судової влади та правозахисних інститутів в період козаччини
5. Вплив козацтва на розвиток правової системи України

Методичні рекомендації до теми:

Для осягнення теми, необхідно визначити поняття «правова культура козацтва», що включає в себе не лише норми і правила, але й дух самого козацтва.

Поглибіться у світ «козацького права», яке, в основному, ґрунтувалося на правових звичаях та традиціях. Розкажіть про те, як це право віддзеркалювало дух козацького братерства та як його засади проникли у свідомість українців, формуючи їхнє сприйняття права.

Опишіть основні цінності, які були важливі для козацького суспільства. Висвітліть традиції, які передавалися з покоління в покоління, визначаючи особливості козацької правової системи.

Відобразіть розвиток судової системи та правових інститутів, які забезпечували дотримання правопорядку в козацькому суспільстві. Розкрийте роль цих органів у вирішенні конфліктів та забезпеченні справедливості.

Необхідно розкрити конкретні приклади впливу козацького досвіду на формування сучасних принципів та структур української правової системи.

Проаналізуйте, як цей вплив притаманний сучасній правовій парадигмі та як він вплинув на розвиток правової свідомості українців.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Оберіть один аспект звичаєвого козацького права (наприклад, вирішення конфліктів, власність, кримінальна відповідальність). Здійсніть аналіз конкретних звичаїв та норм, які регулювали цей аспект.
2. Визначте, як козацьке звичаєве право вплинуло на українську правосвідомість та чи залишається актуальним сьогодні.
3. Вивчіть роль козацтва у формуванні та утвердженні певних правових звичаїв у різних сферах життя.
4. Спробуйте ідентифікувати основні принципи та цінності, що визначали козацьку правову культуру. Зробіть аналогію із сучасними правовими цінностями та нормами.
5. Виберіть певний аспект (наприклад, право власності, права і свободи людини та громадянина) із козацької правової системи. Здійсніть порівняльний аналіз з відповідними аспектами сучасної української правової системи.

III. Теми та завдання для презентацій:

1. **«Звичаєве «Козацьке Право» та його вплив на українську правосвідомість»**

- Аналіз звичаєвого права козацтва та його ролі у формуванні уявлень про право та справедливість в українському суспільстві.

2. «Правові цінності та традиції козацького періоду»

- Розгляд основних правових цінностей та традицій, які сформувались протягом козацького періоду та залишають віддзеркалення в сучасній правовій системі.

3. «Розвиток судової влади та правозахисних інститутів в період козаччини»

- Аналіз етапів розвитку судової системи та інститутів правозахисту в період козаччини, включаючи їхню роль та вплив на правопорядок.

4. «Вплив козацтва на розвиток правової системи україни»

- Розгляд конкретних внесків та впливу козацтва на формування та еволюцію правової системи України, зокрема, аспекти, які продовжують існувати й сьогодні.

ТЕМА 7
ПРАВОВА СПАДЩИНА УКРАЇНИ НОВОГО ЧАСУ (XVIII – XIX СТ.)

I. Питання для відповідей

1. Особливості права періоду імперської зверхності та його вплив на розвиток українського права
2. Вплив законодавчого права імперської зверхності на розвиток українського права
3. Образ права та держави в період Нового часу
4. Особливості розвитку права періоду входження до складу Австро-Угорської імперії
5. Вплив Австро-угорської законодавчої та судової систем на розвиток українського права.

Методичні рекомендації до теми:

Розпочніть вивчення даної теми із вивчення ключових особливостей правової системи під час імперської зверхності. Акцентуйте увагу на законодавчих актах та їхньому впливі на територію України. Проаналізуйте, які правові інститути визначали цей період.

Розгляньте конкретні закони та акти, які визначали юридичну атмосферу під час імперської зверхності. Зверніть увагу на те, як ці нормативні акти вплинули на формування української правової системи та чи відбувалися які-небудь адаптації.

Поглибіться в сприйнятті концепції права та держави протягом Нового часу. Оцініть, які правові та філософські ідеї визначали образ та устрій українського права та держави в цей період.

Розгляньте історичні аспекти та ключові події, які вплинули на правовий ландшафт під час входження до складу Австро-Угорської імперії. Визначте особливості її законодавчої бази та адміністративно-правової системи.

Проаналізуйте роль та функції Австро-угорської законодавчої та судової систем на території України. Проаналізуйте конкретні закони, які формували правову реальність українців у цей період.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Які були ключові особливості правового становища України під час імперської зверхності?
2. Як імперська влада взаємодіяла із місцевою владу на території України?
3. Які були основні напрямки та зміни у законодавстві того часу в Україні?
4. Які правові інновації були введені та як вони відображали нові реалії суспільства?

5. Яким чином змінювався образ права та держави у свідомості українського суспільства протягом XVIII–XIX століть?
6. Як відображалася ця трансформація в законодавчих актах та правових поглядах того часу?
7. Які основні характеристики правового розвитку в період входження до складу Австро-Угорської імперії визначали юридичний ландшафт та систему права в Україні?
8. Яким чином судова система Австро-Угорщини вплинула на правову практику та судочинство в Україні під час її присутності?

III. Теми та завдання для презентацій:

1. **«Імперська зверхність: особливості правового ландшафту та вплив на українське право»**
   - Аналіз правових особливостей та характеристик періоду імперської зверхності та їх впливу на формування українського правового простору.
2. **«Законодавче право ранньомодерної доби: аналіз впливу на розвиток українського правового простору»**
   - Розгляд ключових законодавчих актів імперії та їх впливу на становлення та розвиток українського права, а також їхню роль у формуванні юридичної системи.
3. **«Образ права та держави в період нового часу»**
   - Дослідження еволюції концепції права та держави в період Нового Часу та їх відображення у юридичних документах та практиці.
4. **«Розвиток українського правового простору під час входження до складу Австро-Угорської імперії»**
   - Аналіз впливу Австро-Угорської імперії на правовий ландшафт України та визначення ключових особливостей правового розвитку в цей період.

5. **«Австро-Угорська імперія та українське право: взаємодія та перетворення»**
   - Розгляд впливу законодавчої та судової систем Австро-Угорщини на розвиток та трансформацію українського правового простору. Аналіз ключових юридичних аспектів взаємодії.

ТЕМА 8
ПРАВОВА СПАДЩИНА УКРАЇНИ РАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

I. Питання для відповідей

1. Історія та періодизація становлення правової спадщини радянського періоду
2. Поняття та генезис правової культури радянського періоду
3. Розвиток та гуманізація юридичної науки в Україні
4. Розвиток гуманістичних ідей в основі української держави та права в радянський період

Методичні рекомендації до теми:

Розгляньте історію формування радянської правової системи. Зверніть увагу на ключові етапи та зміни в її структурі та змісті протягом років.

Проведіть періодизацію, виділивши етапи розвитку правової системи в різні періоди радянського союзу.

З’ясуйте як розвивалась українська правова культура в контексті радянської системи. Проаналізуйте генезис радянської правової культури, виокремивши вплив ідеології, законодавства, судової системи та юридичної науки на її формування.

Дослідіть розвиток юридичної науки в Україні протягом радянського періоду. Визначте ключові напрямки досліджень, наукові школи та тенденції у розвитку наукового підходу до права.

Обґрунтуйте вплив гуманістичних ідей на формування правової системи в Україні під час радянського періоду.

Виокреміть основні принципи які відображають гуманізм та їхнє відображення в конституційних актах, законодавчих нормах та правозахисних механізмах.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Яким чином формувалася та розвивалася правова культура у період радянської влади?
2. Які були основні принципи та цінності радянської правової системи?
3. Як вплинули ідеологічні та політичні чинники на структуру та зміст правової культури?
4. Які були особливості правового статусу України в складі СРСР?
5. Які закони та конституційні акти визначали правовий ландшафт України у радянський період?
6. Як радянські правові норми вплинули на взаємодію громадян та держави?

III. Теми та завдання для презентацій:

1. «Історія та періодизація правової спадщини радянського періоду»

- Представлення ключових етапів становлення та розвитку правової системи в Україні під час радянського періоду. Визначення важливих подій та змін у правовій сфері протягом різних історичних періодів.

2. «Юридична наука в Україні за радянського періоду: тенденції та розвиток»

- Проведіть аналіз еволюції юридичної науки в Україні в умовах СРСР, включаючи зміни у методології та основні досягнення в галузі юридичної освіти та досліджень.

3. **«Гуманістичні ідеї розвитку українського права та держави за радянського періоду»**
    - Аналіз впливу гуманістичних концепцій на правову систему та державні інституції в Україні. Розгляд гуманітарних аспектів правозахисту та дотримання прав людини. Визначення внеску українських юристів у розвиток правових гуманітарних наук.
4. **«Правова культура України в радянський період: базис та особливості»**
    - Розгляд концепції та елементів правової культури в умовах радянського суспільства. Визначення чинників, що впливали на юридичну свідомість та поняття справедливості.

ТЕМА 9
ПРАВОВА СПАДЩИНА ЯК УМОВА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА

I. Питання для відповідей:

1. Поняття та умови правового розвитку. Місце правової спадщини у правовому розвитку.
2. Правові традиції та правовий менталітет в правовому розвитку України.
3. Особливості правових інститутів в правовому розвитку України.

Методичні рекомендації до теми:

Визначте основні поняття, пов’язані із правовим розвитком, такі як «правова система», «правова традиція» та «правова спадщина». Розкрийте сутність та етапи правового розвитку.

Проаналізуйте роль та місце правової спадщини у формуванні та еволюції правової системи України, звертаючи увагу на вплив історичних, культурних та соціальних умов на правовий розвиток.

Вивчіть поняття «правові традиції» та «правовий менталітет», аналізуйте, як вони визначаються та впливають на формування правової системи. Розгляньте особливості українських правових традицій та менталітету в історичному та культурному контексті і визначте їхній внесок у сучасний правовий лад.

Дослідіть структуру та еволюцію основних правових інститутів в Україні. Розгляньте їхні завдання, функції та роль у правовому розвитку. Проаналізуйте вплив правових інститутів на формування та зміну правової системи України, враховуючи історичний та культурний контекст.

II. Теоретичні завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Як визначається поняття «правовий розвиток» та які аспекти входять у його склад?
2. Які умови сприяють ефективному та стабільному розвитку правової системи в України?
3. Які є основні правові традиції, що знаходять відображення в українському правовому середовищі?
4. Які зміни в правовому менталітеті можуть виникнути внаслідок еволюції правової системи?
5. Які правові інститути є ключовими у розвитку української правової системи?
6. Як вони змінювалися протягом історії та які особливості вони мають на сучасному етапі?
7. Які виклики виникають у зв'язку з розвитком цих правових інститутів у сучасному українському суспільстві?

III. Теми та завдання для презентацій:

1. «Історія правової спадщини України: відкриття для сучасності»

- Підготуйте презентацію, в якій ви розкажете про ключові етапи розвитку української правової спадщини, зосереджуючись на періодах, які суттєво вплинули на формування сучасної правової системи України. Поясніть, як ці історичні витоки впливають на сучасні аспекти права та юридичну практику.

2. «Сучасні виклики та збереження правової спадщини в Україні»

- Розгляньте в презентації актуальні виклики, з якими стикається українська правова система сьогодні. Визначте, які конкретні заходи можна прийняти для збереження та використання правової спадщини в умовах сучасного світу та глобалізації. Підкресліть важливість адаптації та реформ для забезпечення ефективного функціонування правової системи.

3. «Перспективи розвитку українського права: спадщина як сильний фундамент»

- Сформулюйте прогнози та ідеї щодо майбутнього розвитку українського права, використовуючи аналіз правової спадщини. Зробіть акцент на можливостях, які надає ця спадщина для вдосконалення сучасної правової системи та забезпечення її відповідності сучасним вимогам.

ТЕМА 10
ПРАВОВА СПАДЩИНА У ПОДАЛЬШОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА

I. Питання для відповідей

1. Збереження правової культури України в умовах глобалізації
2. Правова система України в умовах правового плюралізму
3. Роль правової спадщини у сприянні правовій адаптації та попереджені правової експансії

4. Естетика українського права крізь призму правової спадщини

Методичні рекомендації до теми:

Вивчіть вплив глобалізації на правову культуру України та розгляньте способи збереження та удосконалення національної правової ідентичності в умовах світових тенденцій. Знайдіть та опишіть приклади успішного збереження правової культури в інших країнах та їхній досвід адаптації до глобальних стандартів.

Проаналізуйте поточний стан правової системи України, враховуючи наявність різних джерел права та їх взаємодію. Дослідіть вплив правового плюралізму на розвиток існуючих та появу нових правових інститутів в Україні.

Ознайомтеся з концепцією правової адаптації та розгляньте роль правової спадщини у цьому процесі. Проаналізуйте, як правова спадщина може використовуватися для попередження правової експансії та забезпечення сталого розвитку правової системи.

Вивчіть поняття «естетика права» та дослідіть, як вона проявляється в українському правовому просторі. Проаналізуйте вплив правової спадщини на формування естетичного образу українського правового середовища.

II. Теоретичне завдання:

Обміркуйте та надайте відповідь:

1. Які стратегії можуть бути використані для збереження та вдосконалення української правової культури в умовах глобалізації?
2. Які аспекти правової спадщини слід акцентувати, щоб вони залишались значущими в глобальному контексті?
3. Як глобальні впливи можуть впливати на самобутність та ідентичність української правової культури?
4. Як правова спадщина може використовуватися для адаптації національного права до нових умов та викликів?
5. Як визначити та оцінити естетичні аспекти українського права?

6. Як правова спадщина впливає на естетику та сприйняття правових норм в сучасному суспільстві?
7. Як може естетична цінність правової спадщини впливати на правовий розвиток та правозахисні практики?

III. Теми та завдання для презентацій:

1. «Глобалізація та збереження української правової культури»

- Дослідження впливу глобалізації на українську правову культуру та розгляд можливих стратегій збереження та вдосконалення унікальних аспектів правового досвіду в умовах світових змін.

2. «Правовий плюралізм в Україні: різноманіття та співпраця»

- Аналіз системи правового плюралізму в Україні, зокрема роль різних правових традицій та систем, і виявлення взаємодії між ними для забезпечення різноманіття та ефективності правової системи.

3. «Правова спадщина: міць фундаменту для адаптації та захисту»

- Розгляд ролі правової спадщини в адаптації національного права до нових умов та уникнення негативних наслідків правової експансії. Акцент на використанні історичного досвіду для зміцнення правозахисних механізмів та запобігання втраті національної ідентичності.

4. «Естетика українського права: збереження традицій та інновації»

- Дослідження естетичних аспектів українського права, визначення ключових елементів, що надають юридичним нормам та системі в цілому естетичну цінність. Розгляд традицій та можливостей їх адаптації до сучасних вимог.

5. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАННЯ

Актуальне завдання при вивченні курсу «Правова спадщина» полягає у розвитку у здобувачів практичних навичок використання інтерактивних методів навчання. Ця методика спонукає здобувачів до самостійного вивчення, усвідомлення їхньої здатності знаходити актуальну інформацію та критично оцінювати її. Також вдосконалюються навички використання сучасних інформаційних технологій для здобуття необхідної інформації.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожен здобувач відчуває свою успішність та інтелектуальну впевненість.

Технологія інтерактивного навчання передбачає використання комп'ютерних технологій для моделювання юридичних ситуацій, спільного розв'язання проблем.

Засоби досягнення особистісно орієнтованого навчання:

1. Використання різних форми і методів, що дозволяє розкрити суб'єктивний досвід здобувачів.

2. Стимулювання здобувачів до висловлювання, використання різних способів виконання завдань без страху помилитися, отримати неправильну відповідь.

3. Використання електронного онлайн матеріалу, наприклад онлайн лекції, що дозволяє учням обрати найбільш важливі для них види, форми навчального змісту.

Тому передбачається для здобувачів вищої освіти різні форми організації самостійної підготовки до практичних занять та комунікації з викладачем:

- взаємодія шляхом інтерактивного програмного забезпечення ZOOM, або платформи Google Meet;

- використання електронної пошти для своєчасної передачі підготовлених доповідей на перевірку;

- використання цільових міжнародних та національних пошукових баз даних наукових статей, книг, інших матеріалів, які не висвітлюються в пошукових базах Google.

Важливо мати на увазі, що навчання через інтерактивний підхід передбачає необхідність наявності у здобувача як загальних, так і спеціальних навичок, оскільки воно включає в себе взаємодію з комп'ютерною технікою та новітніми інформаційними ресурсами.

Міжнародні онлайн ресурси

http://www.refseek.com	RefSeek is a web search engine for students and researchers that aims to make academic information easily accessible to everyone.
http://worldcat.org	WorldCat.org is a great resource for locating unique, trustworthy materials that you often can't find anywhere except in a library.
http://link.springer.com	Global scientific portfolio, providing researchers in academia and scientific institutions with quality content through innovative information
http://pdfdrive.com	Search engine for PDF files.
http://base-search.net	BASE is one of the world's most voluminous search engines especially for academic web resources.
http://www.science.gov	Science.gov is a gateway to U.S. government science information. The portal offers free access to research and development (R&D) results and scientific and technical information from scientific organizations across 13 federal agencies.

Національні онлайн ресурси

http://portal.rada.gov.ua	Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
http://www.kmu.gov.ua	Урядовий портал України
http://pravoznavec.com.ua	Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури
http://www.lib.ua-ru.net	Студентська електронна бібліотека
https://www.library.kpi.ua/	Бібліотека Київської політехніки
https://www.coursera.org	Онлайн-курси з різних дисциплін. Coursera співпрацює з університетами багатьох країн світу для створення та представлення їхніх навчальних курсів онлайн.
https://prometheus.org.ua	Український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів.
https://eduhub.in.ua/	Освітній хаб України

6. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

6.1.Основні джерела

1. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / [Ю. М. Оборотов, А. П. Овчиннікова, В. В. Завальнюк та ін.] ; за ред. Ю. М. Оборотова. – Одеса : Фенікс, 2019. – 420 с.
2. Рязанов М.Ю. Правова спадщина як складова правової культури / М.Ю. Рязанов // Концептуалізація та використання правової спадщини: матеріали Всеукр. Круглого столу (26 грудня 2018 р., м. Одеса) / Нац. Ун-т «Одес. Юрид. Акад.», каф. Загальнотеорет. Юриспруденції.– Електронні дані.– Режим доступу http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/11604
3. Про систематизацію пам'яток українського права та здійснення багатотомного видання «Скарбниця пам'яток українського права». http://www.golos.com.ua/article/323912
4. Ryazanov M. Subjects of the legal heritage. Reality of Politics. Estimates – Comments – Forecasts. 2021. № 15.
5. Рязанов М. Ю. Юридична наука у формуванні та трансляції правової спадщини. Публічне право. 2021. №3(43). С. 151 – 157.
6. Козюбра М. І. Право і людина: лінії взаємозв'язків та тенденції розвитку. Наукові записки. Серія Юридичні науки. Том 168. С. 3-10
7. Рязанов М.Ю. Правові артефакти та культурний код права. Часопис Київського університету права. 2019. №4. С. 46-51
8. Рязанов М. Ю. Юридична наука у формуванні та трансляції правової спадщини. Публічне право. 2021. №3(43). С. 151 – 157.
9. Рязанов М. Ю. Семіотичність правової спадщини / М. Ю. Рязанов // Правове життя сучасної України : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – Т. 1. – 722 с. (С. 74-78)
10. Ryazanov M.U. Legal traditions as the mean of transmission the legal heritage // Organization of scientific research in modern conditions 2020: conference

proceedings. – Seattle: KindleDP, 2020 – P. 572-576 DOI: 10.30888/979-865-1656-02-8.0

11. Рязанов М. Правові інститути як об'єкти правової спадщини. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2020. № 6(34).
12. Рязанов М. Ю Поняття та види правової спадщини. Електроний ресурс. URL: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/10477?show=full
13. Рязанов М. Ю. Юридична діяльність в розвитку правової спадщини / М. Ю. Рязанов // Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи: збірник тез Всеукраїнської науково- практичної інтернет- конференції з нагоди відзначення Дня науки- 2020 в Україні (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2020. С. 303-306.
14. Рязанов М. Ю., Лисенко А. В. Естетика сучасного українського права: переосмислення крізь призму правової спадщини. *Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 1. С. 45-48.* DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/7

6.2. Допоміжні джерела

1. Авраменко Л. В. Місце поняття «наступність» у категоріальному апараті теорії права. *Проблеми законності*: респ. міжвідом. наук. зб. Харків: Нац. Юрид. Академія України. 2006. Вип. 82. С. 3 - 10.
2. Алаіс С. І. Проблема праворозуміння в основних школах права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2003. 20 с.
3. Атаманова Н. В. Забезпечення правового порядку в Україні інституціями запорізького козацтва. *Актуальні проблеми держави і права.* 2011. С.131-135.
4. Атаманова Н. В. Правовий порядок Запорозької Січі як феномен правового життя України (XVI – XVIII ст.). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «ПРАВО»*. 2012. Вип. 19. Том 1. С. 9-12.
5. Балинська О. М. Семіотичний підхід до розуміння правового простору.

Актуальна Юриспруденція. Науково-практична Інтернет-конференція. URL: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1167%3A030216-16&catid=147%3A7 0216&Itemid=182&lang=ru]

6. Балинська О. М., Ященко В. А. Синергетика як методологічна парадигма юридичних досліджень. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. №4. С.3-12.
7. Балтаджи П. М. Поняття «ментальність» у сучасних наукових дослідженнях. *Актуальні проблеми політики*: зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОН молодьспорт України, НУ ОЮА. Одеса: Фенікс, 2012. Вип. 45. С. 21–28.
8. Баран А. В. Діяльність депутатів-українців в Австрійському парламенті (1897–1918 рр.): історико-правове дослідження: дис.. … канд.. юрид. наук : 12.00.01. Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів, 2013. 229 с.
9. Бедрій М. М. Козацьке право як історичний тип українського звичаєвого права (XVI ст. – 40 рр. XIX ст.). *Вісник Львівського університету. Серія Юридичні науки*. 2015. Вип. 61. С. 78-86.
10. Бедрій М. М. Литовське звичаєве право: деякі історико-юридичні аспекти. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2015. Вип. 28. С. 98-104.
11. Бедрій М. М. Особливості формування та функціонування копних судів на українських землях (XIV–XVIII ст.): історико-правове дослідження: автореф. дис.. … канд. юрид. Наук : 12.00.01. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2012. 19 с.
12. Бехруз Х. Праворозуміння, розуміння права і правова система. *Право України*. 2010. № 4. С. 143–147.
13. Бірюков Р. М. Національна правова система в умовах глобалізації (основні напрямки трансформації) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Нац.

ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2011. 20 с.

14. Блажівська О. Є. Звід місцевих законів західних губерній як пам'ятка кодифікації цивільного законодавства на українських землях. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 3. С. 60-68.
15. Вовк Д. О. Християнська правова традиція як категорія теорії права. Харків : Юрайт, 2013. 64 с.
16. Волошенюк О. В. Правовий менталітет як складова суспільної правосвідомості. *Форум права*. 2015. № 1. С.42-47.
17. Вороніна І. М. Теоретичні основи дослідження класифікації правових цінностей. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 6. С. 177-183.
18. Гусарєв С.Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. – К.:Знання, 2005. – 375 с.
19. Гуржій О.І. Козацьке звичаєве право в україні 16–18 ст. [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 4: Ка-Ком / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2007. - 528 с.: іл.. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Kozacke_zvychaeve_pravo
20. Даниленко В., Лаас Н., Смольніцька М. Українське суспільство: від пізнього сталінізму до хрущовської «відлиги». Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика / Відп. ред. В. М. Даниленко. Київ: Інститут історії України НАН України, 2014. 296 с.
21. Долинська М. С. Нотаріат і нотаріальне законодавство на західноукраїнських землях за часів Австро-Угорщини (на прикладі Австрійського Нотаріального порядку від 25 липня 1871 р.). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2014. №3. С. 85-99.
22. Дорохіна Ю. А. Злочини проти власності: історико-правовий аспект. *Митна справа*. 2013. № 6. Ч. 2. Книга 1. С. 263–269.
23. Достдар Р. М. До питання дослідження візантійської традиції права:

інститути шлюбу, сім'ї та спадкування в Еклозі VIII ст.. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. Вип. 22. С. 590-595.

24. Дробот І. Закарпаття: з історії возз'єднання з Великою Україною. *Українська соборність: ідея, досвід, проблеми (до 80 річчя Акту Злуки 22 січня 1919 р.)* : збірник / І. Дробот. - Київ, 1999. С. 322–332.
25. Загальна теорія права : підручник / М. С. Кельман, В. М. Стратонов. Вид. 6-те, доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 742 с.
26. Загальна теорія права: підручник / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.
27. Загальна теорія права. Нормативний курс / заз заг. ред. С.В. Бобровник. Київ : Юрінком Інтер. 2022. 596с.
28. Кокошко Ф.І. Історико-правовий аспект розвитку звичаєвого права. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/851-kokoshko-f-i-istoriko-pravovij-aspekt-rozvitku-zvichaevogo-prava
29. Копельців-Левицька Є. Д. Євроінтеграційні наміри українців крізь призму правового менталітету. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. С.48-54.
30. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права: Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2021. 584 с.
31. Луцький М. І. Право і система законодавства Західно-української народної республіки: дис.. д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2016. 418 с.
32. Миронюк О. І. Реформування системи права України: теоретичний вимір : автореф. дис…. канд.. юрид. наук : 12.00.01. Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2015. 20 с.
33. Панфьорова М. Джерела права в україні ранньомодерної доби: особливості класифікації. *Law. State. Technology*, Вип. 1, 2022. С. 10-16. URL: https://doi.org/10.32782/LST/2022-1-2
34. Попадинець Г. О. Український світоглядно-філософський гуманізм як засада

розвитку національної правової культури: автореф. дис.. … канд.. філософ. Наук : 12.00.12. Київський університет внутрішніх справ. Київ, 2007. 22 с.

35. Права, за якими судиться малоросійський народ. 1743 / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Ін-т укр. археографії та джерелознав. ім. М. С. Грушевського; упоряд. К. А. Вислобоков ; відп. ред. та авт. передм. Ю. С. Шемшученко. Київ. 1997, 547 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001681

36. Рудакевич О. М. Традиції як базовий елемент національної політичної культури. *Політологічний вісник : зб. наук. праць*. Київ : ІНТАС, 2010. Вип. 49. С. 291–299.

37. Скуріхін С. М. Морфологія і динаміка правової культури : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 314 с.

38. Трофанчук Г. І. Історія держави і права України. Навчальний посібник / Г. І. Трофанчук. Київ: видав. Юрінком Інтер. - 2022. – 568 с.

39. Roversi Corrado. Legal Metaphoric Artifacts (March 18, 2014). Available at http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2410790

7. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

7.1. Питання до заліку

1. Поняття правової спадщини та її загальна характеристика.
2. Співвідношення триєдності понять «правова спадщина - правовий спадок - правове надбання».
3. Становлення та розвиток правової спадщини (велика та мала традиція).
4. Методологія дослідження правової спадщини.
5. Формально-структурний зріз правової спадщини: загальна характеристика.
6. Антропологічний зріз правової спадщини: загальна характеристика
7. Об'єкти правової спадщини і їх значення в умовах розвитку сучасних правових систем.
8. Семіотичність правової спадщини.
9. Вплив символів, знаків та понять на сприйняття та розуміння правових текстів минулого.
10. Які зміни в сприйнятті правових текстів можна зафіксувати через еволюцію використання символів у юридичному мовленні
11. Критерії класифікація правової спадщини.
12. Проаналізуйте переваги та обмеження різних підходів до класифікації правової спадщини.
13. Поняття та генезис слов’янської правової спадщини.
14. Витоки та основні джерела слов’янського права.
15. Особливості слов’янського правового менталітету.
16. Слов’янські основи буття українського права.

17. Візантійська правова спадщина.
18. Поняття та генезис візантійського права.
19. Витоки та основні джерела візантійського права.
20. Вплив візантійської спадщини на українське право і державу.
21. Використання перекладів візантійських норм у становленні українського права.
22. Поняття та особливості Польсько-литовського права.
23. Витоки та джерела Польсько-литовського права.
24. Статути Великого князівства Литовського та їх вплив на формування українського законодавства.
25. Україна в культурно-політичній системі польсько-литовської держави.
26. Поняття та генезис правової культури козацтва.
27. Звичаєве «козацьке право» та його вплив на українську правосвідомість.
28. Правові цінності та правові традиції козацького періоду.
29. Розвиток судової влади та правозахисних інститутів в період козаччини.
30. Вплив козацтва на розвиток правової системи України.
31. Особливості права періоду імперської зверхності та його вплив на розвиток українського права.
32. Вплив законодавчого права імперської зверхності на розвиток українського права.
33. Образ права в період Нового часу.
34. Образ держави в період Нового часу.
35. Особливості розвитку права періоду входження до складу Австро-Угорської імперії.
36. Вплив Австро-угорської законодавчої системи на розвиток українського права.

37. Вплив Австро-угорської судової системи на розвиток українського права.
38. Історія та періодизація становлення правової спадщини радянського періоду.
39. Поняття та генезис правової культури радянського періоду.
40. Розвиток та гуманізація юридичної науки в Україні в радянський період.
41. Розвиток гуманістичних ідей в основі української держави та права в радянський період.
42. Поняття та умови правового розвитку.
43. Місце правової спадщини у правовому розвитку.
44. Правові традиції та правовий менталітет в правовому розвитку України.
45. Особливості правових інститутів в правовому розвитку України.
46. Які конкретні зміни в системі правових інститутів відбулися в Україні після отримання незалежності, і як це вплинуло на їх функціонування та роль у суспільстві?
47. Збереження правової культури України в умовах глобалізації.
48. Правова система України в умовах правового плюралізму.
49. Роль правової спадщини у сприянні правовій адаптації та попереджені правової експансії.
50. Естетика українського права крізь призму правової спадщини.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Володимир Васильович Завальнюк
Михайло Юрійович Рязанов

ПРАВОВА СПАДЩИНА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для підготовки до практичних занять

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право, спеціальності 081 «Право

Електронне видання

В авторській редакції